

Голові
Комітету Верховної Ради України
з питань правоохоронної діяльності
Сергію ІОНУШАСУ

Щодо реєстр. № 12088
від 02.10.2024

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 11 жовтня 2024 року (Протокол № 114), розглянув проект Закону України про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг), реєстр. № 12088 від 02.10.2024, поданий народним депутатом України Володіною Д.А. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки законопроект розроблено з метою посилення захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства, виокремлення та встановлення відповідальності за такий вид насильства, як сталкінг.

Для досягнення зазначеної мети проектом Закону пропонується:

- статтю 532 Кримінального процесуального кодексу України доповнити новою частиною четвертою наступного змісту: «4. Судове рішення суду першої інстанції про застосування обмежувального заходу до осіб, які вчинили домашнє насильство набирає законної сили з моменту проголошення, а його оскарження не зупиняє його виконання.»;

- частину першу статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» доповнити новими пунктами такого змісту:

«б) злочинне переслідування (сталкінг) – форма психологічного домашнього насильства, яка виражається у небажаній нав'язливій увазі до однієї людини з боку іншої людини або групи людей, а також полягає у стеженні за постраждалою особою та неодноразовому перебуванні біля місця її проживання;

7) кіберпереслідування – вид злочинного переслідування, що передбачає постійне спостереження за постраждалою особою без її згоди чи законного

дозволу за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій, що може здійснюватися шляхом обробки персональних даних жертви, зокрема в результаті крадіжки особистих даних або шпигування за жертвою через її соціальні мережі або платформи обміну повідомленнями, електронну пошту та телефон, крадіжку паролів або злом її пристроїв для доступу до приватного простору за допомогою встановлення додатків геолокації, у тому числі шпигунського програмного забезпечення, або через викрадення її пристроїв;».

Також у пункті 14 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» перед словом «переслідування» пропонується додати слово «злочинне».

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує законопроект за умови врахування наданих ним зауважень та пропозицій.

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету зазначили про наявність до його положень низки зауважень, а саме:

1. Зауваження до визначення терміну «злочинне переслідування (*сталкінг*)»:
  - у законопроекті термін *сталкінг* пропонується визначити як "*форму психологічного домашнього насильства*". Однак, сталкінг може відбуватися не тільки в межах сімейних або побутових стосунків. Він також може включати переслідування незнайомими або малознайомими людьми, колегами чи навіть онлайн. Домашнє насильство традиційно розглядається як явище всередині родини або домашнього середовища, тому визначення цього терміну саме у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» може звузити розуміння сутності сталкінгу. Враховуючи зазначене, варто розглянути доцільність визначення терміну "*сталкінг*" у більш широкому законодавчому контексті, який охоплюватиме всі можливі форми цього правопорушення;
  - у визначенні йдеться про "*іншу людину або групу людей*", що переслідує жертву. Однак, немає чіткого пояснення, як саме діє група людей у контексті сталкінгу;
  - використане в законопроекті формулювання "*без передбаченого законом дозволу*" викликає питання, оскільки в більшості випадків відсутні правові норми, які передбачають "*дозвіл*" на перебування поруч із жертвою. Сталкінг є незаконним через порушення приватного життя та створення загроз, а не через відсутність конкретного дозволу на стеження;
  - сталкінг часто включає стеження не лише за місцем проживання жертви, а й у місцях роботи, навчання чи в інтернет-просторі. Запропоноване авторами законопроекту визначення звужує проблему до фізичної присутності біля місця проживання та не враховує багатогранність сучасного сталкінгу;
  - формулювання "*неодноразовому перебуванні біля місця її проживання*" є занадто нечітким, оскільки не визначає, скільки разів переслідувач має проявити свою поведінку, щоб її можна було кваліфікувати як злочинну. Така правова невизначеність може призводити до складнощів при доказуванні злочину в суді, оскільки це дозволяє сторонам маніпулювати кількістю випадків як доказом;

– формулювання "небажана нав'язлива увага" базується на суб'єктивних відчуттях жертви. Незрозуміло, що саме є "нав'язливим" або "небажаним"? Відсутність чітких критеріїв може ускладнити юридичну оцінку таких дій. Наприклад, певні дії можуть бути сприйняті однією людиною як небажані, тоді як інша може їх сприймати інакше. З юридичної точки зору важливо конкретизувати, які саме дії можна вважати "нав'язливими" і як визначити межу між допустимою та забороненою поведінкою.

2. Зауваження до визначення терміну «кіберпереслідування»:

- формулювання "постійне спостереження" є доволі розпливчастим. Визначення не містить уточнення, що означає "постійне" і як часто має відбуватися спостереження, щоб це вважалось злочином. Наприклад, однократне незаконне отримання доступу до інформації може не відповідати поняттю "постійне", але все одно є суттєвим порушенням прав жертви. Для правової ясності необхідно конкретизувати цей аспект або замінити його на більш точне формулювання, яке охоплюватиме систематичність дій переслідувача;

- у визначенні згадується "законний дозвіл" на спостереження за жертвою, однак не уточнюється, що саме під цим мається на увазі. Це поняття потребує більш чіткого пояснення, аби уникнути двозначних тлумачень у правозастосуванні;

- формулювання "шпигування через соціальні мережі" може бути трактоване занадто широко. Багато користувачів залишають інформацію в соціальних мережах доступною публічно, що ускладнює визначення межі між законним спостереженням та незаконним шпигуванням. Було б доцільно уточнити, що шпигування стосується отримання доступу до приватної інформації жертви (наприклад, через злом облікових записів або незаконне отримання особистих повідомлень), а не просто перегляд публічного контенту;

- у визначенні згадуються такі дії, як крадіжка паролів, злом пристроїв і встановлення додатків для геолокації, які мають характер кіберзлочинів, а не лише переслідування. Кіберпереслідування зазвичай передбачає психологічний тиск на жертву, а не технічне порушення її кібербезпеки. Важливо розмежувати дії, спрямовані на вторгнення в особистий простір, і технічні злочини, пов'язані з кібербезпекою.

3. Зауваження до формулювання - "злочинне переслідування" (абзац третій, четвертий та п'ятий підпункту першого пункту другого розділу II законопроекту): слово "злочинне" в контексті "переслідування" вбачається зайвим, оскільки саме визначення переслідування, якщо воно потрапляє під кримінальну кваліфікацію, вже передбачає протиправність. У правовій термінології використання слова "злочинне" додає надмірну тавтологію, адже будь-яке правопорушення, яке підпадає під кримінальну відповідальність, вже є злочином.

З урахуванням зазначеного, за підсумками обговорення законопроекту Комітет ухвалив рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності з пропозицією врахувати зауваження

Комітету при опрацюванні проекту Закону України про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" щодо встановлення відповідальності за злочинне переслідування (сталкінг), реєстр. № 12088 від 02.10.2024, поданого народним депутатом України Володіною Д.А. та іншими народними депутатами України.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 26B2648ADD3032E104000000F00C3100F0B4AD00
Дійсний до: 12.12.2024 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/8-2024/223760 від 11.10.2024

1681889